

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 9 Ιανουαρίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

- i. ΛΑΘΟΣ
- ii. ΣΩΣΤΟ
- iii. ΣΩΣΤΟ
- iv. ΛΑΘΟΣ
- v. ΣΩΣΤΟ

A2.

- i. «...τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας»
- ii. «...οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων»
- iii. «...ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον»
- iv. «...ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν»
- v. «...ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν».

B1. Ο Μαντίθεος στο τέλος του προοιμίου εκθέτει το εις βάρος του κατηγορητήριο. Πιο συγκεκριμένα δηλώνει ότι θα προσπαθήσει να αποτρέψει τις κατηγορίες που του προσάπτουν οι αντίδικοι, ότι δηλαδή υπήρξε ιππέας κατά την περίοδο των τριάκοντα, πράγμα που σημαίνει ότι διέμενε στην πόλη και ότι προφανώς μετείχε ενεργά στο πολίτευμα των τριάκοντα («*πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας*»). Με την σαφή έκθεση του κατηγορητηρίου ο Μαντίθεος εκπληρώνει τον έναν από τους βασικούς στόχους του προοιμίου που είναι **η ευμάθεια**. Πρόκειται για την ενημέρωση τόσο των δικαστῶν όσο και του κοινού σχετικά με το κατηγορητήριο. Ἐτσι, ὄχι μόνο απομονώνει τις κατηγορίες και δίνει τη δυνατότητα σε ὅλους τους παρευρισκομένους να τις εμπεδώσουν, ἀλλὰ διασφαλίζει επιπλέον ομαλή μετάβαση στην επιχειρηματολογία του (διήγηση-ἀπόδειξη) προς ἀναίρεση τῶν κατηγοριῶν.

Πράγματι, ἀκολουθεῖ τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ επιχειρήματά του: Ο ἴδιος και ο ἀδερφός του δεν βρίσκονταν στην Αθήνα οὔτε ὅταν ἐγίνε ἡ καθαίρεση τῶν μακρῶν τειχῶν οὔτε ὅταν ἐγίνε ἡ μεταβολή του πολιτεύματος ἀπὸ δημοκρατικὸ σε ολιγαρχικὸ. Ἀπουσίαζαν, καθὼς ο πατέρας τους τούς εἶχε στείλει στο βασιλιά του Πόντου, τὸν Σάτυρο. Μάλιστα ἐφτάσαν στην Αθήνα μόλις πέντε μέρες πρὶν οἱ δημοκρατικοὶ με ἡγέτη τὸν Θρασύβουλο ἐξορμήσουν ἀπὸ τὴ Φυλὴ και ἐγκατασταθῶν στη Μουνιχία, ὅπου τελικὰ ἀπέκρουσαν τὶς ἐπιθέσεις τῶν Τριάκοντα (Σεπτέμβριος 403 π.Χ.). («*Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις*»).

Πρόκειται για ἕνα ἀμεσο και ευαπόδεικτο ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖο στηρίζεται σε ἀληθῆ γεγονότα. Ο Μαντίθεος τὸ ἀποδίδει με ἀρκετὴ ἐμφαση («*οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας*»), πράγμα που

δείχνει τη σιγουριά του για την αθωότητά του. Επικαλείται τη λογική, καθώς η απουσία του από την Αθήνα εκείνη την περίοδο δε συνάδει με την ανάμειξή του στα πολιτικά πράγματα. Με αυτό ο Μαντίθεος επιλέγει να ξεκινήσει την επιχειρηματολογία του. Τέλος, το ανωτέρω επιχείρημα εντάσσεται στην κατηγορία των άτεχνων πίστευων.

B2.¹ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς: Πρόκειται για την καταστροφή των Αθηναίων κατά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς τον Απρίλιο του 405 π. Χ. Με την ναυμαχία αυτή κρίθηκε το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου και οι Πελοποννήσιοι αναδείχτηκαν νικητές.

τῶν τειχῶν καθαιρουμένων: η καθαίρεση των μακρῶν τειχῶν που συνέδεαν την Αθήνα με τον Πειραιά έγινε με διαταγή του Λυσάνδρου το 404 π.Χ. στον απόηχο της νίκης των Πελοποννησίων στους Αιγός ποταμούς. Αποτέλεσε έναν από τους βασικούς όρους που υπέγραψαν οι Αθηναίοι με τους Πελοποννησίους στο πλαίσιο της παράδοσης της πόλης των Αθηνών στους τελευταίους.

μεθισταμένης τῆς πολιτείας: Τον Αύγουστο ή τον Σεπτέμβριο του 404 π.Χ. έγινε στην Αθήνα η μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος σε ολιγαρχικό και η εγκαθίδρυση των Τριάκοντα.

ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις: χίλιοι δημοκρατικοί με ηγέτη τον Θρασύβουλο εξόρμησαν από τη Φυλή, οχυρό φρούριο Ν.Δ. της Πάρνηθας, ίσως τον Μάιο του 403 π.Χ. και εγκαταστάθηκαν στη Μουνιχία, οχυρό του Πειραιά, όπου αντιμετώπισαν με επιτυχία τις επιθέσεις των Τριάκοντα και τον Σπαρτιατικό εξοπλισμό. Η κατάλυση του τυραννικού καθεστώτος στην Αθήνα έγινε τον Σεπτέμβριο του 403 π.Χ.

¹ Βλ. Διδικτικό εγχειρίδιο Ρητορικά Κείμενα Β' Λυκείου των Κ. Δάλκου, Χ. Δάλκου, Γ. Μανουσόπουλου κ.ά. σελ. 90

B3 α.

- 1 α
- 2 α
- 3 α
- 4 β
- 5 β

B3 β.

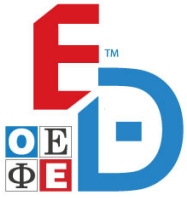
Έντεχνες αποδείξεις: ενθυμήματα, παραδείγματα, γνώμες, ήθη, πάθη.

B4. α.

- Η **πολιτεία**, ως πυλώνας αγωγής, οφείλει να μεριμνά για την ανάπτυξη της πολιτικής συνείδησης των νέων.
- Ο **Δήμος** Τρικκαίων, πρωτοπόρος και ουσιαστικός, εισήγε καινοτομίες στην κατανομή και διάρθρωση των δημοτικών υπηρεσιών του.
- Ανέβηκε για πρώτη φορά στο **σανίδι** και η αποδοχή του κοινού υπήρξε πρωτοφανής.
- Εξαιτίας του σεισμού το νησί τέθηκε σε **κατάσταση** έκτακτης ανάγκης.

β.

- **Επιδημία**= έπεδήμουν, έπεδημοῦμεν
- **Εχεμύθεια**= μετέσχον, μετέχειν
- **Εισιτήριο**= ήλθομεν, κατήλθετε
- **Ικεσία**= άφιγμένους
- **Αμφορέας**= άπενεγκεῖν
- **Ψηφίδα**= έψηφίσασθε

B5. Ο Μαντίθεος στην προσπάθεια του να αποδείξει ότι «οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας», δηλαδή ότι δεν συνεργάστηκε πολιτικά με τους Τριάκοντα, παρουσιάζει τις ενέργειες των τυράννων λίγο πριν την κατάρρευση του εγκληματικού, μισητού και χωρίς ερείσματα στον αθηναϊκό λαό καθεστώτος τους.

Συγκεκριμένα, ο ομιλητής δηλώνει ότι και οι ίδιοι οι τύραννοι αρνούσαν να παραχωρήσουν εξουσίες σε άτομα που απουσίαζαν από την πόλη και που δεν διέπραξαν κανένα αδίκημα (*«ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας»*). Επίσης, στο τυραννικό καθεστώς έχαναν τα πολιτικά τους δικαιώματα ακόμη και οι ομοϊδεάτες των Τριάκοντα (*«ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον»*). Τα λεγόμενα του Μαντιθέου είναι πολύ πειστικά, αν ληφθούν υπόψη οι ενέργειες των τυράννων όπως παρουσιάζονται στα παράλληλα κείμενα.

Στο πρώτο μεταφρασμένο απόσπασμα ο Κριτίας θέτοντας αναισχυντα τον εαυτό του και την κρίση του πάνω από τους βουλευτές-δικαστές καταδικάζει σε θάνατο τον ομοϊδεάτη και φίλο του, τον Θηραμένη (*«Εγώ λοιπόν, είπε, αυτόν εδώ το Θηραμένη τον διαγράφω από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, εμείς τον καταδικάζουμε σε θάνατο»*). Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι στα τυραννικά καθεστώτα δεν ισχύουν νόμοι, δεσπόζει η θέληση του τυράννου. Οι τύραννοι παραβιάζουν ακόμα και τους νόμους που οι ίδιοι έχουν ψηφίσει (*«στους καινούριους νόμους»*). Καταλύεται κάθε έννοια νομιμότητας.

Στο δεύτερο παράλληλο κείμενο παρουσιάζονται οι αυθαιρέσιες των Τριάκοντα στους κατοίκους της Ελευσίνας. Οι τριάντα μετά την ήττα τους στη Φυλή άρχισαν να αισθάνονται έντονα ανασφαλείς και σκέφτηκαν να προετοιμάσουν το καταφύγιο τους για την περίπτωση που θα κατέρρεε η εξουσία τους στην Αθήνα. Σκέφτηκαν ότι η Ελευσίνα ήταν το πιο κατάλληλο μέρος, αφού όμως εκκαθαριστεί από τους δημοκρατικούς πολίτες της. Έτσι σχεδίασαν την εκκαθάριση της πόλης με βία και τρομοκρατία. Με την παρουσία του ιππικού συγκέντρωσαν τον πληθυσμό και εύκολα και χωρίς κινδύνους τους υποχρέωσαν στη δήθεν απογραφή και στη συνέχεια απομονωμένους τους συνέλαβαν (*«Στο γιάλο όμως είχαν τοποθετήσει δεξιά κι αριστερά τους ιππείς, κ' έναν-έναν που έβγαινε τον άρπαζαν οι βοηθοί τους και τον έδεναν χεροπόδαρα»*). Στη συνέχεια, οι τύραννοι εξανάγκασαν τους πολίτες να συμμετέχουν στις αυθαιρέσιες και παρανομίες τους, για να τους κάνουν να φοβούνται αντεκδικήσεις στην περίπτωση που ανατρεπόταν το καθεστώς, και έτσι να τους μετατρέπουν σε πιστά και δυναμικά στηρίγματά τους (*««Το καθεστώς, άνδρες, δεν τ'*

οργανώνουμε μόνο για καλό δικό μας, μα άλλο τόσο και για δικό σας. Μια και θάχετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει νάχετε μερίδιο και στους κινδύνους»). Τέλος, το αποκορύφωμα στην παρωδία δίκης αποτελεί η φανερή ψηφοφορία που διατάζει ο Κριτίας· ούτε και τους θιασώτες και τους οπαδούς του δεν εμπιστεύεται ο αιμοδιψής τύραννος («Και τους έδειξε ένα σημείο, λέγοντας να παν εκεί να ψηφίσουν ένας-ένας, φανερά»).

Ολοκληρώνοντας, γίνεται αντιληπτό ότι τα λεγόμενα του Μαντιθέου στην πέμπτη παράγραφο του πρωτότυπου κειμένου σχετικά με τον τρόπο δράσης των τριάκοντα τυράννων επιβεβαιώνονται απόλυτα από τις πληροφορίες που μας παρέχουν τα μεταφρασμένα κείμενα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. **Κι εκείνο να αναλογιστείτε, ότι δηλαδή αυτός που θέσπισε το νόμο για τη «δοκιμασία», τον θέσπισε κατεξοχήν για όσους άσκησαν εξουσία κατά τη διάρκεια της ολιγαρχίας, πιστεύοντας πως είναι παρανοϊκό αν εκείνοι, εξαιτίας των οποίων καταλύθηκε η δημοκρατία, θα κυβερνήσουν πάλι στην ίδια την πόλη και θα γίνουν κυρίαρχοι, στους νόμους και στην πόλη, την οποία διοικώντας λίγο νωρίτερα, τόσο αισχρά και βάνουσα την έβλαψαν. Επομένως, πρέπει να μην «πάρτε στα αφήφιστα» τη διαδικασία της «δοκιμασίας» κι ούτε να υποβαθμίσετε την υπόθεση θεωρώντας την ασήμαντη, αλλά να έχετε τα μάτια σας ορθάνοιχτα· γιατί, από τη σωστή άσκηση της εξουσίας από τον κάθε άρχοντα χωριστά σώζεται το πολίτευμα και η πόλη. Και αν εξεταζόταν τώρα για να εγκριθεί η εκλογή του για βουλευτής και, επειδή επί των Τριάκοντα υπήρξε ιππέας, το όνομά του είχε αναγραφεί στις ξύλινες πινακίδες, θα τον αποκλείατε (από το αξίωμα) και χωρίς κατηγορο· τώρα, όμως, που έχει αποδειχθεί πως όχι μόνο υπήρξε ιππέας και βουλευτής, αλλά ήταν και υπονομευτής της δημοκρατίας, δεν θα κάνατε ανοησία, αν δείξετε ότι δεν έχετε την ίδια γνώμη γι' αυτόν;**

Γ2. **Και στον «Υπέρ Μαντιθέου» λόγο και στον «Περί τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας» ο ρήτορας Λυσίας χρησιμοποιεί το ίδιο επιχείρημα με το σανίδιον για διαφορετικό σκοπό κάθε φορά, ανάλογα με τις ανάγκες του πελάτη του.**

Συγκεκριμένα, στην έκτη παράγραφο του διδαγμένου κειμένου ο Μαντίθεος καταπιάνεται πλέον με την κύρια κατηγορία προς το πρόσωπό του και επιχειρεί

να την αναιρέσει. Όπως επισημάνθηκε και στον πρόλογο, ο Μαντίθεος εγκαλείται από ορισμένους συμπολίτες του ότι κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα τυράννων υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων, το οποίο είχε στελεχωθεί με ομοϊδεάτες τους, υποστηρικτές και συνεργάτες του καθεστώτος και δηλωμένους εχθρούς της δημοκρατίας. Η κατηγορία αυτή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι το όνομά του αναγραφόταν σε μια ξύλινη πινακίδα (σανίδιον), τοποθετημένη στον χώρο της αρχαίας Αγοράς, η οποία περιελάμβανε τα ονόματα όσων είχαν διατελέσει ιππείς εκείνη την περίοδο.

Ο Μαντίθεος αρχικά δεν απαντά σε αυτή καθαυτή την κατηγορία. Αντιθέτως, σε μια προσπάθεια να κερδίσει για ακόμη μια φορά τις εντυπώσεις και να διεγείρει την **πρόσεξιν** του ακροατηρίου, χαρακτηρίζει ως **αφελή** και **ανόητη** την προσπάθεια οποιουδήποτε να εξακριβώσει ποιοι υπηρέτησαν στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα με βάση τα δεδομένα που παρέχει η πινακίδα («έκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐήθες ἔστιν»). Με τη δήλωσή του αυτή επιχειρεί να μειώσει όχι πλέον ηθικά αλλά **πνευματικά** τους κατηγορούς του, παρουσιάζοντάς τους ως άτομα περιορισμένων νοητικών ικανοτήτων, αφού στηρίζουν το κατηγορητήριο τους σε ένα τέτοιο αποδεικτικό στοιχείο.

Ακολούθως, ο Μαντίθεος αιτιολογεί τη θέση του. Υποστηρίζει ότι το περιεχόμενο της πινακίδας **είναι καταφανώς παραποιημένο**, εφόσον δεν περιλαμβάνονται σε αυτήν ονόματα Αθηναίων που οι ίδιοι ομολογούν ότι υπήρξαν ιππείς, ενώ αναγράφονται ονόματα πολιτών που αποδεδειγμένα απουσίαζαν από την Αθήνα το επίμαχο χρονικό διάστημα («έν τούτῳ γάρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν»). Άλλωστε, η συγκεκριμένη πινακίδα βρισκόταν τοποθετημένη στην Αγορά, τον πιο πολυσύχναστο χώρο της αρχαίας Αθήνας, και ταυτόχρονα ήταν επικαλυμμένη με γύψο, υλικό που μπορούσε εύκολα να χαραχθεί. Αυτό σημαίνει ότι ο οποιοσδήποτε μπορούσε να έχει πρόσβαση σε αυτή και να γράψει ή να σβήσει χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία το όνομα όποιου Αθηναίου πολίτη επιθυμούσε («έκ μὲν γάρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαιρεθῆναι τῶ βουλομένῳ»). Τα δεδομένα αυτά οδηγούν στο εύλογο συμπέρασμα **ὅτι η πινακίδα δεν αποτελεί αξιόπιστο τεκμήριο** για να στοιχειοθετηθεί κατηγορία σε βάρος του Μαντίθεου. Γι' αυτό και ο ίδιος επισημαίνει στη συνέχεια ότι θα ήταν ηθικά και νομικά **απαράδεκτο** («δικαιότερον») να στερηθεί του βουλευτικού αξιώματος εξαιτίας ενός σαθρού και αβάσιμου, χαλκευμένου και διαβλητού αποδεικτικού στοιχείου.

Αντίθετα, στο αδίδακτο κείμενο ο Λυσίας γράφει τον λόγο για τον κατηγορο και όχι για τον κατηγορούμενο. Με ένα υποθετικό επιχείρημα ο ρήτορας θέτει ως τεκμήριο ενοχής και ακύρωσης της εκλογής του Ευάνδρου ως επώνυμου άρχοντα μόνο και μόνο το γεγονός της αναγραφής του ονόματός του στις πινακίδες, εφόσον είχε χρηματίσει ιππέας κατά την περίοδο των Τριάκοντα τυράννων, ακόμη και αν δεν είχε εμφανιστεί κατηγορος («καί ει μὲν βουλευέσων νυνί ἐδοκιμάζετο καί ὡς ἵππευκός αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τριάκοντα τούνομα ἐν ταῖς σανίσι ἐνεγράπτο, καί ἄνευ κατηγοροῦ ἂν αὐτόν ἀπεδοκιμάζετε»). Με άλλα λόγια στη συγκεκριμένη περίπτωση το σανίδιον παρουσιάζεται από τον κατηγορο με αυξημένη αποδεικτική ισχύ: θεωρείται δεδομένο ότι, αφού το όνομα του Ευάνδρου είχε καταγραφεί στην ξύλινη πινακίδα, είχε υπηρετήσει στο ιππικό σώμα επί των Τριάκοντα. Τέλος, ο κατηγορος κάνει επίκληση στο ήθος του δέκτη μέσω ενός ρητορικού ερωτήματος και καταλογίζει στους δικαστές παραλογισμό, αν δεν απορρίψουν την υποψηφιότητα του Ευάνδρου («νῦν δέ, ὅτε μὴ μόνον ἵππευκός μηδὲ βεβουλευκός, ἀλλὰ καί εἰς τό πλῆθος ἐξημαρτηκός φαίνεται, οὐκ ἂν ἄτοπον ποιήσαιτε, εἰ μὴ την αὐτὴν γνώμην ἔχοντες περὶ αὐτοῦ φανεῖσθε;»).

Γ3². α.

οὗς= αναφορική αντωνυμία, ὃν
οὗτοι= δεικτική αντωνυμία, οὗτος
αὐτῆ= οριστική αντωνυμία, αὐταῖς

Γ3. β.

τὸ πρᾶγμα= τοῖς πράγμασι
ἄξιον= ἀξιώτερον, ἀξιότατον

μικρόν= τὸ ἕλλαττον, τὸ ἐλάχιστον - τὸ ἥττον, (ἥκιστα) - τὸ μικρότερον, τὸ μικρότατον

Γ3. γ.

ἐνθυμεῖσθε: ἐνθυμοῖο και ἐνθυμεῖσθαι

γενήσονται: γενηθῆτε

παραλαβόντες: παράλαβε

² Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής (Γυμνασίου- Λυκείου) του Μιχ. Χ. Οικονόμου

Γ4³. α.

- δι' οὗς: είναι επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα κατελύετο
- αὐτῇ: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ουσιαστικό τῆ πολιτεία
- μὴ φροντίζειν: είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση οὐκ ἄξιον(έστί)
- βουλευσων: είναι επιρρηματική τελική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο της πρότασης ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τελικού αιτίου (σκοπού) στο ρήμα ἔδοκιμάζετο
- ὡς ἰππευκότος: είναι γενική απόλυτη επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, (υποκειμενικής αιτιολογίας, καθώς συνοδεύεται από το ὡς) ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα ἐνεγέγραπτο.

β. «ὅτι ὁ θεὸς τὸν περὶ τῶν δοκιμασιῶν νόμον οὐχ ἤκιστα [περὶ] τῶν ἐν ὀλιγαρχία ἀρξάντων ἕνεκα ἔθηκεν»: είναι δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση κρίσεως, εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο «ὅτι», για να δηλώσει αντικειμενική κρίση-γνώμη, εκφέρεται με οριστική αορίστου β' «ἔθηκεν», για να δηλώσει το πραγματικό. Εξαρτάται από το γνωστικό ρήμα «ἐνθυμείσθε» και λειτουργεί συντακτικά ως επεξήγηση σε όρο της κύριας πρότασης και συγκεκριμένα στη δεικτική αντωνυμία ουδετέρου γένους «κάκεινο».

γ. « εἰ μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντες περὶ αὐτοῦ φανεῖσθε»: Είναι δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση.

³ Συντακτικό της Α. Ε. (Α,Β,Γ Λυκείου) του Α.Β. Μουμτζάκη